

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Голова приймальної комісії
Рівненського державного
гуманітарного університету
проф. Пустоловський Р.М.
22 лютого 2019 р.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 231 «СОЦІАЛЬНА РОБОТА»**
для вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»
на основі здобутого ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) молодшого спеціаліста,
бакалавра, спеціаліста, магістра та для вступників, які не менше одного року
здобувають ступінь бакалавра

Схвалено вченою радою психолого-природничого факультету
Протокол № 2 від 26 лютого 2019 р.

Голова вченої ради
психолого-природничого факультету _____ доц. В.Р. Павелків

Розробники: проф. І.В. Малафійк
доц. Л.І. Нечипорук

Рівне – 2019

Програма фахового випробування зі спеціальності 231 «Соціальна робота» для вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» на основі здобутого ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста, магістра та для вступників, які не менше одного року здобувають ступінь бакалавра / І.В. Малафійк, Л.І. Нечипорук – Рівне: РДГУ, 2019. – 8 с.

Розробники: **Малафійк І.В.**, професор, доктор педагогічних наук, завідувач кафедри педагогіки, освітнього менеджменту та соціальної роботи РДГУ
Нечипорук Л.І., доцент, кандидат педагогічних наук кафедри педагогіки, освітнього менеджменту та соціальної роботи РДГУ

Рецензент: **Дубич К.В.**, доцент, доктор з державного управління, провідний науковий співробітник Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості Міністерства соціальної політики України.

Програма фахового випробування зі спеціальності 231 «Соціальна робота» для вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» визначає вимоги до рівня підготовки вступників у межах освітньо-професійної програми підготовки молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста, магістра, зміст основних професійних компетенцій, критерії оцінювання знань вступників, список рекомендованої літератури, інформаційний ресурс.

Розглянуто на засіданні кафедри педагогіки, освітнього менеджменту та соціальної роботи (протокол № 2 від 20 лютого 2019 р.)

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2019 р.

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
ЗМІСТ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ	5
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	7
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	8
ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС	8

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета фахового випробування – оцінити ступінь підготовленості вступників до опанування освітньо-професійною програмою підготовки бакалаврів зі спеціальності 231 «Соціальна робота».

Вимоги до підготовленості вступника.

Вступник повинен **знати**:

- ✓ систему організації навчального процесу у вищому навчальному закладі, особливості кредитно-модульної системи організації навчального процесу;
- ✓ форми організації навчання та особливості контролю успішності в ВНЗ, методи та прийоми роботи з інформацією;
- ✓ специфіку професійної діяльності соціального працівника;
- ✓ особливості реалізації соціальним працівником соціальних ролей, сфер діяльності, специфіку роботи в різних закладах соціального спрямування;
- ✓ компетентнісні виміри майбутньої професії.

Вступник повинен **вміти**:

- ✓ працювати з інформацією, використовувати в навчальній діяльності різні форми й види усного та писемного мовлення, самостійно організовувати навчальну діяльність;
- ✓ знати основи законів і нормативних актів, що діють у сфері праці та соціального захисту населення, знати організаційну структуру установ і організацій соціальної сфери;
- ✓ визначати актуальні соціальні проблеми й шляхи їх вирішення;
- ✓ аналізувати сфери діяльності соціального працівника, його основні професійні характеристики

Порядок проведення вступного випробування.

Вступне випробування проводиться згідно з розкладом, складеним приймальною комісією Рівненського державного гуманітарного університету.

Допуск до вступного випробування вступників здійснюється за умови наявності аркуша результатів вступних випробувань та документа, що засвідчує особу (паспорт).

Фахове випробування проводиться в усній формі, що передбачає надання відповідей на питання екзаменаційних білетів. Вступник отримує тільки один комплект екзаменаційних завдань, заміна завдань не дозволяється. Екзаменаційні білети складаються відповідно до даної програми, друкуються на спеціальних бланках за встановленим зразком та затверджуються головою приймальної комісії Рівненського державного гуманітарного університету.

Під час фахового випробування вступник має право звернутися до екзаменаторів з проханням щодо уточнення умов завдань. Натомість вступнику не дозволяється користуватися сторонніми джерелами інформації (електронними, друкованими, рукописними) та порушувати процедуру проходження фахового випробування, що може бути причиною для відсторонення вступника від вступних випробувань.

Для письмового запису відповідей на екзаменаційні завдання використовуються аркуші усної відповіді відповідного зразка. Після внесення вступником відповіді до зазначеного аркушу він ставить під нею свій підпис, що підтверджується підписами голови та екзаменаторами фахової атестаційної комісії.

Порядок оцінювання відповідей вступників.

Оцінювання відповіді вступників на вступному випробуванні здійснюється членами фахової атестаційної комісії, призначеної згідно з наказом ректора.

Оцінки відповіді кожного вступника визначаються за 200-бальною шкалою.

ЗМІСТ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Соціальна робота як професія. Функції професійної діяльності соціального працівника

Соціальна робота в сучасному суспільстві. Соціальна робота як професія. Рівні соціальної роботи. Об'єкт та суб'єкт соціальної роботи. Функції професійної діяльності соціального працівника: діагностична, організаційна, прогностична, профілактична, соціально-терапевтична, організаційно – комунікативна, охоронно-захисна.

Правові основи соціальної роботи. Соціальна політика держави

Конституція України про право громадян на соціальний захист. Загальна структура соціального захисту населення в Україні. Органи, що здійснюють законодавчу та нормотворчу роль у соціальному захисті населення. Соціальна політика держави. Сутність соціальної політики держави, напрямки та пріоритети її здійснення. Поняття, об'єкт та умови реалізації соціальної політики. Взаємозв'язок соціальної політики та соціальної роботи.

Місце та роль соціальної роботи у реалізації соціальної політики України. Система соціальних служб, закладів України.

Стандарти етичної поведінки фахівця із соціальної роботи.

Етичні засади і принципи діяльності соціального працівника. Міжнародна Декларація етичних принципів соціальної роботи. Етичні принципи професії соціального працівника. Особистісно-моральні якості соціального працівника. Етика професійного спілкування соціального працівника.

Соціальна діагностика, експертиза, профілактика. Соціальна корекція і терапія. Соціальна адаптація і реабілітація

Соціальна діагностика – комплекс способів, за допомогою яких визначають рівень соціального благополуччя або неблагополуччя і соціального здоров'я певного соціального середовища (мікросоціуму).

Соціальна профілактика. Структура соціальної профілактики.

Соціальна корекція як діяльність соціального суб'єкта з виправлення тих особливостей психологічного, педагогічного і соціального плану, що не відповідають прийнятним у суспільстві моделям і стандартам. Напрями корекційного впливу.

Соціальна терапія як цілеспрямований процес практичного впливу відповідних державних структур, громадських організацій та об'єднань на конкретні форми прояву соціальних відносин чи соціальних дій.

Соціальна адаптація. Компоненти соціальної адаптації: соціально-побутова, економічна, комунікативна, регулятивна і самореалізація.

Соціальна реабілітація як комплекс заходів, спрямованих на відновлення людини в правах, соціальному статусі, здоров'ї, дієздатності. Види соціальної реабілітації:

Система соціального обслуговування населення.

Соціальне обслуговування як система соціальних заходів, яка передбачає сприяння, підтримку і послуги, що надають соціальні служби окремим особам чи групам населення.

Види соціального обслуговування. Провідна роль соціального обслуговування в соціальному захисті населення.

Система соціальних служб України.

Соціальна робота в системі охорони здоров'я. Спеціальні групи клієнтів

Соціальна робота в системі здоров'я. Напрями та методи корекційної роботи. Соціальна діагностика. Запобіжно-профілактична робота. Лікувально-оздоровча робота.

Принципи, форми та методи соціальної роботи з хворими на алкоголізм і наркоманію. Реабілітаційна робота.

Поняття спеціальних груп клієнтів та їх характеристика. Органи та установи, що здійснюють роботу із спеціальними групами клієнтів.

Соціальна робота в системі освіти, культури. Соціальна анімація.

Особливості соціально-педагогічної роботи в системі середньої освіти. Соціальна робота в сфері позашкільної освіти, в дошкільних навчальних закладах, ВНЗ.

Державні соціальні нормативи у сфері обслуговування закладами культури Соціокультурна анімація як особливий вид культурно-дозвілєвої діяльності.. Соціальний аніматор.

Недержавний сектор надання соціальних послуг: благодійні й громадські організації

Закон України «Про соціальні послуги». Недержавний сектор надання соціальних послуг. Функції, які може виконувати недержавна організація: адресне надання соціальних послуг на рівні громади; вивчення потреб і попиту споживачів на послуги та зміни соціальної ситуації у громаді; участь у формуванні місцевих соціальних програм та планування розвитку системи соціальних послуг на місцевому рівні; здійснення громадського контролю за якістю надання соціальних послуг та ефективністю місцевих соціальних служб та їхніх працівників.

Ресурси благодійних і громадських організацій.

Соціальна робота з сім'єю, дітьми та молоддю

Поняття сім'ї. Сім'я як складний соціальний феномен. Типи сімей за структурою. Функції сім'ї. Сучасні проблеми сім'ї. Державна допомога сім'ям.

Принципи реалізації соціальної роботи з дітьми, молоддю. Завдання суб'єктів соціальної роботи з дітьми та молоддю. Структура і функції соціальної роботи з дітьми та молоддю.

Зміст і види соціальних послуг для дітей і молоді. Зміст і основні напрями соціальної допомоги у роботі з дітьми й молоддю.

Соціальна робота з людьми похилого віку, інвалідами. Соціальна робота у сфері зайнятості

Процес старіння та його специфічні особливості. Основні проблеми людей похилого віку. Форми соціальної роботи з людьми похилого віку. Надомне обслуговування. Система закладів соціальної роботи з літніми людьми, основні послуги, що надаються в них.

Поняття інвалідності. Причини інвалідності та різновиди інвалідизації. Проблеми інвалідів. Правова база соціального захисту інвалідів. Стандартні правила забезпечення рівних можливостей. Принципи соціальної роботи з інвалідами. Соціальна політика держави стосовно інвалідів. Соціальний захист інвалідів. Форми і методи соціальної роботи з інвалідами. Організації та установи, що реалізують державну політику щодо інвалідів.

Головні причини безробіття. Види безробіття: фрикційне, структурне, вимушене і приховане безробіття. Державне регулювання зайнятості населення. Інформування, просвітницька діяльність, соціальна допомога безробітним.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

Рівень професійної компетентності вступників оцінюється за 200-бальною шкалою.

Виділені такі рівні компетентності:

I рівень – початковий. Відповіді вступника на теоретичні питання елементарні, фрагментарні, зумовлюються початковими уявленнями про сутність психолого-педагогічних та методичних категорій. У відповідях на практичні та творчі завдання вступник не виявляє самостійності, демонструє не вміння аналізувати діяльність учасників навчально-виховного процесу, приймати рішення.

II рівень – середній. Вступник володіє певною сукупністю теоретичних знань, практичних умінь, навичок, здатний виконувати завдання за зразком, володіє елементарними вміннями здійснювати пошукову, евристичну діяльність, самостійно здобувати нові знання.

III рівень – достатній. Вступник знає істотні ознаки понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вмє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь повна, правильна, логічна, обґрунтована, хоча їй і бракує власних суджень.

IV рівень – високий. Передбачає глибокі знання теоретичного матеріалу, ерудицію, вміння здійснювати зворотній зв'язок у своїй роботі, самостійно оцінювати та розв'язувати проблеми, досліджувати явища, факти, доводити і відстоювати особисту позицію. Відповідь вступника свідчить про його вміння адекватно оцінити власні здібності, можливості, вибрати найефективніший варіант поведінки в тій чи іншій ситуації; регулювати власні емоційні стани, долати критичні ситуації тощо.

**Таблиця відповідності
рівнів компетентності значенням 200-бальної шкали оцінювання
відповідей вступників
під час фахового випробування**

Рівень компетентності	Шкала оцінювання	Національна шкала оцінювання
Початковий відповіді вступника невірні, фрагментарні, демонструють нерозуміння програмового матеріалу в цілому	0-99	незадовільно
Середній відповіді вступника визначаються розумінням окремих аспектів питань програмного матеріалу, але характеризуються поверховістю та фрагментарністю, при цьому допускаються окремі неточності у висловленні думки	100-149	задовільно
Достатній відповіді вступника визначаються правильним і глибоким розумінням суті питання програмного матеріалу, але при цьому допускаються окремі неточності не принципового характеру	150-179	добре
Високий відповіді вступника визначаються глибоким розумінням суті питання програмного матеріалу	180-200	відмінно

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вступ до соціальної роботи: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / за ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича. – К.: Академвидав, 2010. – 304 с.
2. Введення у соціальну роботу: навчальний посібник / Бойко А.М., Грига І.М., Кабаченко Н.В., Кравченко Р.І., Полтавець Д.В., Семигіна Т.В. та ін. – К.: Фенікс, 2001. – 288 с.
3. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України. // Соціальна політика і соціальна робота. – 2003. - №1. – С.16-22.
4. Історія, теорія і практика соціальної роботи в Україні / [Упоряд.: С. Я. Марченко, М. С. Кратінов, Л. Ц. Ваховський, О. П. Песоцька, В. О. Кратінова]. – Луганськ: Альма-матер, 2005. – 408 с. Карпенко О. Г. Вступ до спеціальності «Соціальна робота»: навч.-метод. посіб. / Карпенко О. Г. – К.: Слово, 2011. – 248 с.
5. Карпенко О. Г. Професійне становлення соціального працівника: Навч.-метод. посібник. – К.: ДЦССМ, 2004. – 164 с
6. Комунікативна професійна компетентність як умова взаємодії соціального працівника з клієнтом / за ред. А. Й. Капської. – К.: ДЦССМ, 2003. – 87 с.
7. Капська А. Й. Соціальна робота: навч. посіб. / Капська А. Й. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с.
8. Лукашевич М.П. Теорія і методи соціальної роботи / М.П. Лукашевич, І.І. Мигович. – К., 2002.
9. Основи соціальної роботи / Н. Б. Бондаренко, І. М. Грига, Н. В. Кабаченко та ін.; за ред. Т. Семигіної та І. Григи. – 2004. – 178 с.
10. Соціальна робота: в 3-х ч. – Ч.1. Основи соціальної роботи / за ред. Т. Семигіної, І. Григи. – К., 2004.
11. Соціальна робота в Україні: навч. посіб. / І.Д. Зверєва, О.В. Безпалько, С.Я. Харченко та ін.; за заг. ред. І.Д. Зверєвої, Г.М. Лактіонової. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 256 с.
12. Соціальна робота / В.П. Андрущенко, В.П. Бех, М.П. Лукашевич, І.І.Мигович, І.М. Пінчук; Ін-т вищої освіти АПН України; Держ. центр соц.служб для молоді. – К.: УДЦССМ, 2001. – Кн. 3. – 332 с.
13. Соціальна робота в Україні: Навч.посіб. / І.Д.Зверєва, О.В.Безпалько, С.Я.Харченко та ін.; за заг.ред.: І.Д.Зверєвої, Г.М.Лактіонової. - К.: ДЦССМ, 2004. - 256 с.
14. Тимошенко Н. Є. Вступ до спеціальності: соціальна робота. Модуль 2: навч. посіб. / Тимошенко Н. Є. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2014. – 245 с.
15. Тюття Л.Т., Іванова І.І. Соціальна робота: теорія і практика: Навч.посібник. – 2-ге вид. – К.: Знання, 2008. – 574 с.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. Із змінами; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2>.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, ратифікована Україною 17.07.1997; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show>
3. Конвенція ООН про права дитини ратифікована Постановою ВР України № 789-ХІІ від 27.02.91; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show>.
4. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 21 червня 2001 р., [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show>
5. Закон України «Про соціальні послуги» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/966-15>